

Oikeusministeriö  
Kirjaamo  
kirjaamo.om@gov.fi

VN/5137/2022

## **IMATRAN KAUPUNGIN LAUSUNTO KOSKIEN VALMIUSLAIN KOKONAISUUDISTUSTA KOSKEVAA TYÖRYHMÄN MIETINTÖÄ**

Imatran kaupunki kiittää lausuntopyynnöstä ja kaupunki pitää valmiuslain kokonaisuudistusta välttämättömänä ja kannatettavana. Uudistuksessa on oikea suunta ja erityisesti poikkeusolojensaajien ajantasaistaminen, varautumisvelvollisuuden laajentaminen ja kriittisen infrastruktuurin turvaamiseen tähtäävät toimivaltuudet ovat perusteltuja.

### **Imatran kokonaisarvio korostaa seuraavaa:**

- kunnille säädetään merkittäviä uusia käytännön tehtäviä ilman vastaavaa resurssointia,
- toimivaltuuksien ja vastuiden rajapinnat (kunta – hyvinvointialue – valtio – yhtiöt) jäävät useissa kohdissa epäselviksi,
- monet pykälät edellyttävät täsmennyksiä, jotta toimeenpano on käytännössä mahdollista ja oikeusturva turvattu,
- salassapito, digitalisaatio, ICT-varautuminen ja alihankintaketjut on säädettävä selkeämmin,
- varautumisvelvoitteiden kohdentuminen yhtiöihin ja sopimustuottajiin on osin riittämätöntä,
- valtakunnallisten digitaalisten järjestelmien (ilmoittautuminen, vuokraus, riskienarviointi) puute vaikeuttaa useiden velvoitteiden käytännön toimeenpanoa,
- kriittisen infrastruktuurin, erityisesti vesihuollon ja energiantuotannon, turvaamiseen liittyvät valtuudet ovat osin riittämättömiä,
- työvelvollisuuden ja väestönsuojelutehtävien yhteydessä työnantajavelvoitteiden vastuunjako on epäselvä,
- kustannusten korvaamiseen ja rahoitusmalliin liittyvä epäselvyys lisää kuntien taloudellista riskiä.

## **I OSA. YLEISET SÄÄNNÖKSET JA VARAUTUMINEN**

### **I. LUKU**

#### **4 § Toimivaltuuksien käyttöperiaatteet.**

Pykälä ei käytännössä anna kunnille riittäviä ohjeita tilanteisiin, joissa valtion toimivaltuuksien käyttö supistaa kunnan lakisääteisiä tehtäviä tai ohjaa kunnan resursseja muuhun käyttöön. Edellyttämme täsmennystä:

- miten punnitaan kunnallisen itsehallinnon rajoittaminen,
- miten arvioidaan kunnan elintärkeiden tehtävien turvaaminen (vesi, jäte, lämpö, sivistyspalvelut),
- mitä velvoitteita ja oikeuksia kunnalle syntyy, kun kunnan resursseja vaaditaan valtion käyttöön.

Imatran kaupunki ehdottaa, että pykälän perusteluihin lisätään velvoite arvioida vaikutukset kunnalliseen palvelutuotantoon ja talouteen sekä todeta nimenomaisesti, että vähimmän haitan periaate kunnallisille lakisääteisille tehtäville ohjaa toimivaltuuksien käyttöä.

Kaupunki kannattaa 2 §:ään ehdotettua täsmennystä, jonka mukaan varautumisvelvollisuus koskee poikkeusolojen lisäksi myös normaaliolojen häiriötilanteita. Muutos on

keskeinen parannus, sillä valtaosa väestöä koskettavista uhkista (esim. vesihuollon ja tietojärjestelmien häiriöt, toimitusketjujen viiveet, henkilöstövajeet sivistyspalveluissa) ilmenee ensin lievempinä häiriöinä, joiden ennakkollinen hallinta ehkäisee tilanteiden kärjistymistä poikkeusoloiksi. Kuntien näkökulmasta täsmennys vahvistaa oikeusperustaa toteuttaa systemaattista jatkuvuudenhallintaa ja valmiussuunnittelua myös silloin, kun poikkeusoloja ei ole todettu.

Samalla esitetään, että 2 §:n laajennettu soveltamisala kytketään selkeästi varautumista koskeviin sisältöpykäliin (6–9 §) sekä tilannekuvavelvoitteeseen (10 §) seuraavasti:

- 2 § antaa soveltamisalaperustan varautua myös häiriötilanteisiin;
- 6–9 § määrittävät vähimmäissisällön (riskienarviointi, suunnitelmat, harjoittelu, sopimusketjujen varautuminen), joka tulee toteuttaa myös häiriötilanteita varten;
- 10 § varmistaa, että kunnilla on rooli häiriötilanteita koskevassa tilannekuvassa ja oikeus tarvittavaan tietoon yhteistyössä hyvinvointialueiden ja valtion kanssa.

Jotta 2 §:n tavoite toteutuu toimeenpantavasti kunnissa, voisi pykälän perusteluihin lisätä seuraavat täsmennykset:

1. Kuntatason merkitys: todetaan nimenomaisesti, että kunnilla on oikeus ja velvollisuus varautua myös häiriötilanteisiin osana lakisääteisten palvelujen jatkuvuutta (vesi, jäte, sivistys, tekninen infra).
2. Sopimusketjut: viittaus 6–9 §:iin siten, että ulkoistettujen ja yhtiöitettyjen palvelujen varautuminen varmistetaan sopimusehdoin (vähimmäistaso: jatkuvuus- ja palautumiskyky, varahenkilöstö/-kapasiteetti, tietoturva/kyber).
3. Tilannekuva: kirjataan, että 10 §:n mukainen tilannekuvavelvoite kattaa häiriötilanteet ja kunnilla on tiedonsaantioikeus häiriöitä koskeviin kriittisiin tietoihin (esim. verkonhaltijoiden ilmoitukset).
4. Resursointi: todetaan, että 2 §:n laajennus huomioidaan valtion ohjauksessa ja rahoituksessa (mm. harjoitukset, digitaaliset työkalut ja yhteiset toimintamallit), jotta velvoite on kunnissa tosiasiallisesti toimeenpantavissa.

Yhteenveto: 2 §:n laajennus on oikeasuuntainen ja tarpeellinen. Sen onnistunut toimeenpano edellyttää, että lain perusteluissa kunnat nimetään selkeästi varautumisen ensilinjan toimijoiksi häiriötilanteissa, että varautumisen vähimmäissisältö ja sopimusketjujen velvoitteet kytketään 2 §:ään viittaamalla 6–9 §:iin, ja että 10 §:n tilannekuvarooli ulotetaan nimenomaisesti häiriötilanteisiin. Tämä varmistaa, että häiriötilanteisiin varautuminen luo käytännön perustan myös poikkeusolojen hallinnalle.

## 2. LUKU

### 6–9 § Varautumisvelvollisuus ja soveltamisala

Valmiuslakiin ehdotetaan lisättäväksi selkeä velvoite, jonka mukaan myös kunnan määräysvallassa olevat tytäryhteisöt, osakkuusyhtiöt ja muut julkista hallintotehtävää hoitavat yhtiöt kuuluvat varautumisvelvollisuuden piiriin. Kunnan on voitava sopimusteitse velvoittaa kriittiset palveluntuottajat (energia, jätehuolto, kiinteistönhoito, vesihuolto, ICT) jatkuvuudenhallintaan ja valmiussuunnitteluun. Ilman tätä varautumisen taso voi jäädä epätaiseksi eri kunnissa ja palveluketjuissa.

Aiempi oikeustila (HE 3/2008 vp, s. 37) nojautui lainsäätäjän tarkoitukseen siitä, ettei ostopalveluilla voida kiertää viranomaiselle kuuluvaa varautumisvelvollisuutta. Voimassa oleva valmiuslaki ei kuitenkaan sisällä selkeää ja nimenomaista pykälää, joka määritteli ulkoistettujen palvelujen varautumisvelvoitteiden vähimmäistasoa tai sen, miten velvoite on toteutettava sopimuksissa. Työryhmän mietinnössä ehdotettu säännös (I osa, 2 luku, 6 §:n 3 momentti) toistaa aiemman tarkoituksperiaatteen tuomalla ostopalvelut nimenomaisesti varautumisvelvollisuuden piiriin, mutta jättää edelleen käytännön tulkintakysymykset

varautumisvelvollisten itsensä ratkaistaviksi. Tämä voi johtaa varautumisen tason vaihteluun eri kunnissa ja vaarantaa sopimuskäytäntöjen yhdenvertaisuuden ja selkeyden.

Kunnilla ei ole riittäviä keinoja varmistaa yksityisten palveluntuottajien varautumistason toteutumista poikkeusoloissa. Valmiuslakiin tulee lisätä velvoite, että kaikki kriittiset sopimukset (ICT, vesi, jäte, lämpö, kiinteistö- ja huoltopalvelut) sisältävät varautumisvaatimukset sekä mahdollisuus keskitettyihin auditointi- ja sertifiointimenettelyihin.

Lisäksi valmiuslakiin on sisällytettävä säännökset, jotka turvaavat kunnallisen hallinnon ja tietojärjestelmien jatkuvuuden myös evakuoitilanteissa. Kriittisten tietojen saatavuus, eheys ja luottamuksellisuus on varmistettava riippumatta toiminnan fyysisestä sijainnista. Kunnalla tulee olla oikeus siirtää järjestelmiä turvallisiin ympäristöihin ja käyttää vaihtoehtoisia digitalustoja poikkeusoloissa.

#### Varautumisharjoitukset

Lakiesityksen sanamuoto, jossa harjoittelua edellytetään vain ”tarvittaessa”, ei riittävällä tavalla turvaa varautumisvelvollisen toimintakykyä häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Käytännön kokemus osoittaa, että ilman säännöllisiä harjoituksia johtamisjärjestelmät, henkilöstön osaaminen, sopimusketjujen toimivuus ja toimialojen yhteensovittaminen eivät pysy ajan tasalla. Imatran kaupunki ehdottaa, että valmiuslakiin tulee lisätä nimenomainen, pykälätasoinen harjoitteluelvoite, joka edellyttää varautumisvelvollisten ylläpitävän toimintavalmiutta säännöllisin harjoituksin, esimerkiksi vähintään kerran vuodessa tai muulla perustellulla määrääjällä. Harjoitteluelvoite tulee ulottaa sekä organisaation sisäisiin harjoituksiin että tarvittaessa yhteisharjoituksiin hyvinvointialueiden, viranomaisten ja keskeisten sopimuskumppanien kanssa.

Imatran kaupunki pitää 8 §:n vaatimusta ajantasaisesta riskienarvioinnista perusteltuna, mutta toteaa, että nykyiset alueelliset riskienarviointiprosessit ovat liian verkkaisia eivätkä kykene seuraamaan nopeasti muuttuvaa turvallisuusympäristöä (esimerkiksi kyberhäiriöt, toimitusketjujen katkokset, sähkön ja lämmön häiriöt, äkilliset väestöliikkeet tai rajaturvallisuuden muutokset).

Jotta 8 §:n edellyttämä ajantasaisuus voisi käytännössä toteutua, valmiuslakiin tulee lisätä velvoite yhteisen valtakunnallisen riskienarviointi- ja tilannekuvajärjestelmän käyttöönotosta tai sen mahdollistamisesta. Kunnat, hyvinvointialueet ja valtion viranomaiset tarvitsevat yhdenmukaiset luokitukset, yhteisen tietopohjan ja reaaliaikaisen tiedonvaihdon.

Ilman yhteistä järjestelmää riskienarviointi jää väistämättä sirpaleiseksi, eri toimijoiden tuottamat arviot ovat keskenään vertailukelvottomia, ja järjestelmät eivät muodosta 8 §:ssä tarkoitettua ”ajantasaista kokonaiskuvaa”.

Imatran kaupunki ehdottaa, että 8 §:n perusteluissa todetaan tarve valtakunnalliselle digitaaliselle riskienarviointialustalle, joka tukee jatkuvaa päivittymistä, viranomaisyhteistyötä ja automaattista tiedonvaihtoa kriittisten toimijoiden välillä.

Lakiesityksen mukaan varautumissuunnitelmiin ja varautumista koskeviin asiakirjoihin sovelletaan edelleen julkisuuslain yleissäännöksiä, koska valmiuslakiin ei sisälly nimenomaista salassapitopykälää. Tämä aiheuttaa:

- epävarmuutta siitä, mitä varautumistietoja voidaan luovuttaa ja kenelle,
- ongelmia tietojen siirtämisessä kunnan, hyvinvointialueen ja valtion välillä,
- riskin, että kriittiset turvallisuustiedot päätyvät julkisiksi,
- kirjavan ja epäyhtenäisen soveltamiskäytännön eri viranomaisissa.

Imatran kaupunki ehdottaa, että 6–9 § perusteluihin lisätään uusi salassapitopykälä. Valmiuslakiin tulee ottaa nimenomainen salassapitopykälä, joka kattaa varautumista, valmiussuunnitelmia, riskianalyysijä, kriittisen infrastruktuurin kuvauksia ja niiden liitteitä koskevat tiedot. Tämä on välttämätöntä, jotta varautumistietoja voidaan siirtää turvallisesti ja yhdenmukaisesti eri viranomaisten välillä. Imatran kaupunki korostaa myös tarvetta viranomais-ten kanssa yhtenäisille valtakunnallisille luokitusperiaatteille varautumistietojen käsitte-lyssä.

II OSA Poikkeusoloista päättäminen ja hallinnon erityisjärjestelyt

### 3. LUKU

22–23 § Seuranta ja vaikutusten hyvittäminen

Valtioneuvoston seurantavelvollisuuksia koskevissa pykälissä ei ole selvästi todettu, että kunnat kuuluvat vaikutusten arvioinnin ja hyvittämisen piiriin.

Imatran kaupunki ehdottaa, että 23 §:ään lisätään nimenomainen maininta, että arviointi ja mahdollinen taloudellinen hyvittäminen koskevat myös kuntia ja hyvinvointialueita.

III OSA – Poikkeusolojen lisätoimivaltuudet

7–8 luku Työvoiman saatavuus & työvelvollisuus

42 § Tilapäinen määrääminen toisiin tehtäviin ja 45 § Väestönsuojelutehtävät, työturvalli-suusvastuut ja määräyksen antajan vastuu

Imatran kaupunki katsoo, että kunta ei voi olla velvollinen vastaamaan työstä, jota se ei määrää, johda tai valvo. Ilman työnantajavelvoitteiden siirtymistä määräyksen antajalle voi, työntekijä joutua työturvallisuuslain vastaiseen tilanteeseen.

Imatran kaupungin näkemys on, että lakiesitys ei riittävästi ratkaise tilannetta, jossa kunnan työntekijä voidaan määrätä väestönsuojelu- tai muihin poikkeusolojen tehtäviin, jotka voivat sisältää merkittävää vaaraa terveydelle. Valmiuslain 8 luvun tehtävämääräykset eivät siirrä työturvallisuuslain mukaista työnantajavelvoitetta määräyksen antavalle viranomaiselle, vaikka kunta ei tällöin tosiasiallisesti johda, valvo tai pysty arvioimaan työn riskejä.

Ehdotamme, että 42 § ja 45 § täsmennetään siten, että työvelvollisuuspäätöksen tai väes-tönsuojelutehtävään määräämisen yhteydessä työnantajavelvoitteet siirtyvät määräyksen antavalle viranomaiselle siltä osin kuin kunta ei voi työtehtävän luonteen vuoksi huolehtia työturvallisuuslain 8 §:n mukaisista velvoitteistaan. Tämä selkeyttää vastuunjakoa, turvaa työntekijän oikeudet ja estää tilanteet, joissa kunnan työntekijä joutuisi vaaralliseen tehtä-vään ilman riittävää suojaa, koulutusta tai välineitä.

10 luku

69 § Siirtyneen väestön ilmoitusvelvollisuus

Kuntakohtaisesti toteutettu ilmoitusvelvollisuus on teknisesti, hallinnollisesti ja henkilöstöre-surssien näkökulmasta erittäin raskas, erityisesti tilanteissa, joissa siirtyvän väestön määrä on suuri tai liikkuminen on rajoitettua. Kunnilla ei ole kriisitilanteessa kapasiteettia ylläpitää laajoja fyysisiä rekisteröintipisteitä tai manuaalisia ilmoittautumisprosesseja. Imatran kau-punki ehdottaa, että valmiuslakiin lisätään velvoite valtakunnallisen digitaalisen ilmoittautu-mis- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönotosta, joka perustuu vahvaan sähköiseen

tunnistautumiseen (esimerkiksi Suomi.fi-tunnistautuminen) ja johon sekä kunnat että hyvinvointialueet kytkeytyvät. Järjestelmän tulee mahdollistaa reaaliaikainen tiedonvaihto, estää päällekkäiset rekisteröinnit eri kunnissa ja vähentää manuaalista työtä, joka muutoin sitoisi huomattavan määrän kunnan henkilöstöä kriisin aikana.

Imatran kaupunki ehdottaa, että 69 § perusteluissa säädetään valtakunnallinen, kaksikanavainen ilmoittautumisjärjestelmä, jossa ensisijaisena kanavana toimii digitaalinen palvelu ja toissijaisena häiriösietoinen varajärjestely (paperi-/tekstiviesti-/offline-menettely).

Lisäksi pyydämme selkeää pykäläperusteista linjausta siitä, että ilmoittautumisia vastaanotavalla taholla on oikeus tarkistaa henkilöllisyys sekä digitaalisin että perinteisin keinoin. Varamenettelyllä kerätyt tiedot tulee voida siirtää myöhemmin valtakunnalliseen digitaaliseen rekisteriin. Kunnille ei tule säätää velvoitetta ylläpitää raskaita fyysisiä rekisteröintipisteitä, vaan varamenettelyjen tulee olla keveitä ja nopeasti käyttöön otettavia.

#### 63–65 § Liikkumis- ja oleskelurajoitukset

Imatran kaupunki pitää välttämättömänä, että pykälien perusteluissa tunnistetaan nimenomaisesti kriittisten kuntapalvelujen henkilöstön liikkumistarpeet. Liikkumisrajoitusten tulee jättää mahdollisuus huolehtia välttämättömistä viranomais toimista, kuten vesihuollon, energiantuotannon, kunnallistekniikan, liikenneverkon, jätehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä. Lisäksi rajoitusten käytännön toimeenpanoon tarvitaan valtakunnallisesti yhtenäiset poikkeuslupakäytännöt ja selkeät ohjeet poliisille ja kunnille.

Lakiesityksen 63–65 § keskittyvät liikkumis- ja oleskelurajoitusten asettamiseen, mutta pykälät tai niiden perustelut eivät ota kantaa siihen, millaisin edellytyksin viranomaisilla, kunnallisella henkilöstöllä tai muilla toimijoilla on oikeus tai velvollisuus liikkua vaarallisella alueella. Kunnallisen kriittisen infrastruktuurin toimivuus (vesi, lämpö, jätehuolto, liikenneverkot) edellyttää usein välitöntä toimintaa alueilla, jotka voivat olla:

- rakenteellisesti vaarallisia,
- kemikaali- tai säteilyaltistuksen piirissä,
- savun, pölyn tai sortumavaaran alla,
- poliisin eristämällä alueella.

Pykälien 63–65 perusteluihin tulee lisätä velvoittava kirjaus, jonka mukaan liikkumisrajoitusalueella toimivalle henkilöstölle on turvattava asianmukaiset suojaimet ja varusteet, kuten kypärät, suojaliivit, suojakäsineet, vetysuojaimet, hengityksensuojaimet tai muut tehtävän edellyttämät varusteet.

Lisäksi on täsmennettävä, että tehtävään määräävän viranomaisen on ennen tehtävään määräämistä tehtävä riskinarvio ja varmistettava, että pyydetyn tehtävän suorittamiseen on:

- tarvittava varustus,
- riittävä koulutus,
- selkeä ohjeistus,
- ja turvallinen kulkureitti.

Kunta ei voi työturvallisuuslain velvoitteiden vuoksi lähettää henkilöä alueelle, jonka turvallisuutta ei ole arvioitu tai jossa varusteet eivät ole riittäviä. Tehtävään määräävän viranomaisen tulee kantaa työturvallisuusvastuu niissä tilanteissa, joissa kunta ei voi itse arvioida riskiä tai järjestää suojavarusteita.

#### 75 § Tilapäisten väestönsuojien rakentamisvelvollisuus

Ehdotettu 75 § merkitsee kunnille huomattavaa uutta velvoitetta verrattuna voimassa olevaan valmiuslakiin. Nykytilassa tilapäisten väestönsuojien rakentamisvastuu on kohdistunut

kiinteistönomistajille, mutta lakiesityksessä tehtävä osoitetaan yksinomaan kunnille, ja pää-töksentekotasoa nostetaan pelastusviranomaiselta valtioneuvostolle. Muutos lisää kuntien vastuuta sekä ennakollisessa varautumisessa että poikkeusolojen käytännön toteutuk-sessa.

Imatran kaupunki toteaa, että tehtävän toimeenpano edellyttää laaja-alaista ennakkoval-mistautumista, kuten:

- sopimusten tekemistä betonielementti- ja rakennustuotetoimittajien kanssa,
- tilapäisten väestönsuojien rakentamiseen tarvittavien materiaalien ja tarvikkeiden varastointia,
- mahdollisuutta hankkia kaksoiskäyttöisiä elementtejä, joita voidaan hyödyntää nor-maalioloissa muissa tarkoituksissa ja ottaa poikkeusoloissa suojaustarpeeseen,
- varautumista työvoimatarpeeseen, mukaan lukien osaaminen, henkilöstösiirrot ja työvelvollisten käyttö.

Lisäksi pykälän toteuttaminen edellyttää, että kunnat arvioivat riskiperusteisesti, millä alueilla tilapäisten väestönsuojien rakentaminen on todennäköistä. Tämä arviointi tulee sisällyttää kunnan valmiussuunnitteluun ja edellyttää toimivaa yhteistyötä:

- hyvinvointialueen,
- pelastusviranomaisen,
- aluehallinnon,
- sekä mahdollisesti naapurikuntien kanssa.

Esimerkiksi materiaalivarastojen keskitetty tai yhteinen varastointi voi olla tarkoituksenmu-kaista kustannusten ja logistiikan näkökulmasta.

Imatran kaupunki huomauttaa, että 75 § kasvattaa kuntien varautumisen kustannuksia merkittävästi ja että henkilöstöresurssit eivät välttämättä riitä tehtävän toimeenpanoon il-man erillistä valtion ohjausta ja rahoitusta. Jotta pykälä olisi tosiasiallisesti toimeenpanta-vissa, lainsäätäjän tulee:

1. määritellä selkeästi valtion rooli resursoinnissa,
2. varmistaa tarvikkeiden, materiaalien ja työvoiman saatavuus poikkeusoloissa,
3. selkeyttää kustannusten korvausmalli kunnille,
4. antaa kunnille riittävät toimivaltuudet hankkia ja varastoida tarvikkeita etukäteen.

Imatran kaupunki ehdottaa, että 75 §:n perusteluihin tulee lisätä selkeä kirjaus valtion vas-tuusta varmistaa kunnille riittävät resurssit, ohjeistus ja korvausjärjestelmä tehtävän toteut-tamiseen. Ilman erillistä rahoitusta ja valtakunnallista materiaalilogistiikan ohjausta pykälän toimeenpano ei ole käytännössä mahdollista.

90 § ja 142 § Ostoluvat ja ostokiintiöt – valtakunnallinen järjestelmä

Käyttöön otettavaan ostolupa- tai ostokiintiöjärjestelmään tulee rakentaa valtakunnallinen digipalvelu, jota kaikki kunnat käyttävät yhdenvertaisin periaattein. Ei ole tarkoituksenmu-kaista, että kunnat kehittävät omia toisistaan poikkeavia lupamenettelyjä. Valtakunnallinen järjestelmä vähentää kuntien hallinnollista kuormitusta ja varmistaa yhdenmukaisen valvon-nan.

101 § Opetus ja varhaiskasvatus

Imatran kaupunki ehdottaa, että etäopetuksen mahdollisuus tulee ulottaa esiopetukseen ja oppivelvollisuuden keskeyttämismenettely poikkeusoloissa voisi kuulua lainsäädäntöön. Myös muut sivistyspalvelut kuten kirjastot, kulttuuri ja nuorisopalvelut tulee huomioida. Imatran näkemyksen mukaan valmiuslain on katettava koko sivistystoimi, ei vain opetus ja varhaiskasvatus.

Imatran pyytää huomioimaan, että lakiesityksen 101 § ei riittävästi huomioi lasten ruokailua, valvontaa ja arjen turvallisuutta tilanteissa, joissa opetuksen järjestämistapaa rajoitetaan tai siirrytään etäopetukseen. Imatran kaupunki esittää, että pykälän perusteluissa säädetään velvoite järjestää kouluruokailun korvaavat ratkaisut sekä varmistetaan alaikäisten lasten valvonta ja turvallisuus niissä perheissä, joissa lapsi ei voi olla kotona yksin.

Imatran kaupunki katsoo, että mietinnössä esitetty 7 vuoden ikäraja on liian matala. Etäopetus tai opetuksen rajoittaminen ei saa johtaa tilanteisiin, joissa alakouluikäisiä lapsia jää yksin kotiin ilman valvontaa, turvallisuutta ja ruokailua. Lakiesityksen tulee tunnistaa tämän ikäryhmän tuen tai erityisentuen tarve ja velvoittaa kunnat järjestämään valvottu lähiopeutus tai hoito niille lapsille, joiden kotona oleminen ei ole turvallista.

#### 103–107 § Asumisen järjestäminen

Ehdotettu sääntely asuntokannan säännöstelystä asettaa kunnille merkittäviä uusia ja käytännössä erittäin kuormittavia velvoitteita. 14 päivän määräaika asunnon osoittamiselle on massatilanteissa selvästi epärealistinen, erityisesti silloin, kun evakuoitavia on paljon tai vastaanottavan kunnan vapaa asuntokanta on rajallinen.

Sääntelyn toimeenpano edellyttää valtakunnallista sähköistä vuokraus- ja sijoitusjärjestelmää, joka mahdollistaa asuntojen osoittamisen myös muiden kuin vastaanottavien kuntien alueelta sekä tukee suurten hakemuskärien käsittelyä. Järjestelmän tulee toimia yli kuntarajojen, ja määräajan (14 vrk) on oltava pidennettävissä tilanteissa, joissa evakuoitavien määrä on suuri.

Lisäksi tulee säätää nimenomaisesti, että asuntopäätökset voidaan tehdä viranhaltijapäätöksin, jotta prosessi ei hidastu toimielinkäsittelyjen vuoksi laajamittaisissa evakuointitilanteissa. Sääntelyn soveltaminen edellyttää myös, että huoneisto-käsite määritellään selkeästi, ja että lain perusteluissa otetaan kantaa siihen, sisältyvätkö käsitteeseen myös hotellit, hostellit ja muut majoitustilat, jotka muodostavat kuntien alueella merkittävän osan todellisesta hätämajoituskapasiteetista.

#### 123–132 § Energia-, vesi- ja jätehuolto

##### 123 § Energiantuotannon ohjaus:

Ehdotettu energiantuotannon ohjaustehtävä olisi kunnille kokonaan uusi ja sen sisältö jää osin epäselväksi. Pykälä sidotaan työ- ja elinkeinoministeriön ehtoihin siten, että kunnille jäisi todellisuudessa hyvin vähän harkintavalttaa, ja tehtävä olisi käytännössä enemmän valvontaa ja määräysten toimeenpanoa, kuin varsinainen ohjaustoimivalta.

Imatran kaupungilla ei ole varmuutta, että kunnilla olisi riittävä tekninen osaaminen ohjata lämmön- tai energiantuotantoa erityisesti monimutkaisissa tuotantoympäristöissä. Lisäksi tulee täsmentää, mikä kunta vastaa ohjauksesta, jos lämpö- tai energiaverkko ulottuu usealle paikkakunnalle tai kokonaisuus on yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto, jonka toiminta-alue ei rajoitu yhteen kuntaan.

Imatran kaupunki ehdottaa, että pykälän perusteluihin tulee lisätä selkeää vastuunjako sekä kunnille tarjottava valtakunnallinen ohjaus ja asiantuntijatuki, jotta tehtävä on tosiasiallisesti toteuttamiskelpoinen. Lisäksi tulee arvioida, onko tarkoituksenmukaista, että ohjausvastuu olisi ensisijaisesti alueellisella tai valtakunnallisella viranomaisella, ja kunnan tehtävä painottuisi paikallistason tiedonvälitykseen ja koordinointiin.

**131 § Vesihuollon turvaaminen**

Pykälän 131 § toimivaltuuksia tulee laajentaa siten, että talousvettä heikkolaatuisempaa vettä voidaan jakaa verkoston kautta myös peseytymiseen, pyykinpesuun ja hygieniaan, ei vain WC-huuhteluun. Lisäksi toimivaltuuden tulee kattaa jätevesien väliaikainen vastaanotto ja käsittely yli toimialue- ja laitosten rajojen.

Pykälään tulee lisätä valtuus velvoittaa myös teollisuuslaitoksia, joilla on omaa vedenhankintaa, vedenkäsittelyä tai jätevedenkäsittelykapasiteettia, tukemaan yhdyskuntien vesihuoltoa poikkeusoloissa. Tämä on välttämätöntä tilanteissa, joissa kunnallinen vesihuolto on osittain pois käytöstä.

**141–142 § Välttämätön rakentaminen**

Imatran kaupungin näkemyksen mukaan vesihuolto on kunnan toiminnan ja väestön elinmahdollisuuksien kannalta kriittinen. Siksi vesihuollon korjaus- ja rakennustyöt tulee lisätä lakiin nimenomaisesti välttämättömänä rakentamisena. Lisäksi kiireelliset vesihuollon työt tulee vapauttaa aloitus- ja jatkamisluvista, jotta kunta voi palauttaa palvelut nopeasti ilman hallinnollisia viiveitä. Tämä on välttämätöntä sekä turvallisuuden että terveyden näkökulmasta.

**147 § Valvontaoikeus**

Kunnille tulee antaa oikeus saada tarvittavat asiakaskohtaiset tiedot (esim. kaukolämpöyhtiöiltä) valvontavelvoitteiden toteuttamiseksi pykälän 147 § mukaisesti. Ilman tätä valvonta on teknisesti mahdotonta suorittaa poikkeusoloissa.

**\*Imatran kaupungin ehdotus uudesta momentista**

Valmiuslakiin tulee lisätä valvontaviranomaiselle valtuus poiketa ympäristönsuojelulain 39 §:n ja 115 §:n mukaisista lupamääräyksistä, jos kriisitilanne edellyttää välittömiä toimenpiteitä välttämättömien toimintojen turvaamiseksi. Tämä on kriittistä esimerkiksi jätehuollon ja vesihuollon toiminnan ylläpitämiseksi.

**\*Ehdotamme myös, että valmiuslain 147 §:ään lisätään uusi momentti seuraavasti:**

Sen estämättä, mitä muussa lainsäädännössä säädetään tietojen luovuttamisesta tai teknisestä käyttöyhteydestä, kunnalla ja hyvinvointialueella on oikeus saada valmiuslain mukaisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot myös silloin, kun sähköiset tietojärjestelmät, tiedonsiirtokanavat tai muut tavanomaiset viestintäyhteydet eivät ole käytettävissä. Tiedot tulee voida luovuttaa ja vastaanottaa myös häiriö- ja poikkeusoloissa käytettävillä varamenetelyillä, mukaan lukien sähköttömänä toimivat tai muut manuaaliset menetelmät, siten kuin tietojen suojaaminen näissä olosuhteissa on tarkoituksenmukaisesti mahdollista.

Ehdotetun momentin tarkoituksena on varmistaa, että kunta kykenee ylläpitämään tilannekuvaa ja hoitamaan valmiuslain sille asettamat tehtävät myös tilanteissa, joissa digitaalinen viestintä on estynyt esimerkiksi sähkökatkon, kyberhyökkäyksen tai tietoliikenneverkon häiriön vuoksi.

**IV OSA – Erinäiset säännökset****21–22 luvut – Täytäntöönpano**

Poikkeusolojen tehokas johtaminen edellyttää, että kunnille säädetään selkeä oikeus antaa ja vastaanottaa salassa pidettäviä tietoja silloin, kun tieto on välttämätöntä valmiuslain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Tämä koskee erityisesti tilannekuvaa, palvelujen priorisointeja sekä väestöön ja kriittisiin toimintoihin liittyviä rekistereitä. Kunnan tiedonsaanti- ja

luovutusoikeudet tulee vahvistaa pykälätasolla, jotta tietojenvaihto on lainmukaista ja toimivaa myös häiriö- ja poikkeusoloissa.

Imatran kaupungin näkökulmasta on välttämätöntä, että kunnan, joka valmiuslain nojalla hoitaa kriittisiä johtamis- tai varautumistehtäviä, tulee voida päästä sellaiseen valtakunnalliseen luotettavuuden arviointi- ja seurantamenettelyyn, joka mahdollistaa kyseisten tehtävien edellyttämän turvallisuustason.

#### 23 luku – Korvaukset

Nykyisessä kirjauksessa ei ole yksiselitteisesti todettu, ovatko kunnat valmiuslain mukaisen toimenpiteiden aiheuttamien kustannusten täysimääräisen korvauksen piirissä. Tämä aiheuttaa epävarmuutta varautumishankinnoissa ja palveluiden järjestämisessä. Kustannusten korvaus tulee kirjata selkeästi koskemaan myös kuntia, ja korvausmenettelyyn tulee lisätä mahdollisuus ennakkomaksuun sekä asettaa määräajat, jotta kunnat voivat tehdä kriittisiä päätöksiä viivytyksettä.

Riskienhallinta- ja turvallisuuspäällikkö  
Samuel Venäläinen